

ION NESTOR

La 29 noiembrie 1974, Ion Nestor — membru corespondent al Academiei R.S.R., membru al Academiei de Științe Sociale și Politice și șef al Secției de arheologie pentru comuna primitivă din Institutul de Arheologie București, s-a stins din viață, după o scurtă dar crâncenă suferință. Golul produs de dispariția acestui mare învățat se va umple cu vremea — desigur — dar amintirea sa nu va compensa niciodată pierderea produsă de afecțiunea cu care generații de studenți își înconjurau maestrul venerat, atât pentru sufletul său deosebit, cât și pentru modul patern cu care acesta i-a educat în aulele universitare și pe șantierul arheologic.

Ilustrul defunct a văzut lumina zilei la 25 august 1905 în Focșani și, după anii de studenție, viața lui s-a înscris în istoriografia românească ca un luminos drum ascendent, al cărui sfârșit avea să marcheze un țel unic : dovedirea continuității noastre neîntrerupte pe vatra carpațo-danubiană, deci perenitatea etnosului care l-a produs. Acesta a fost țelul științific pentru care au făcut eforturi înzecite, cu rezultate strălucite, înaintași ca Gr. Tocilescu, V. Pârvan, N. Iorga etc., devreme ce pe toți acești mari istorici i-a produs aceeași cauză : dorința unui popor de a fi el însuși, indiferent de epocile pe care le parcurge, dar nu și indiferent de denigrări sau falsuri. Ca să fim drepecți cu noi înșine, trebuie să recunoaștem că Ion Nestor a strălucit datorită dorinței sale de a-și construi în sfera de activitate personală un climat pe măsura temperamentului său unic, din discreție și modestie. El a manifestat tot timpul repulsie împotriva agi-

tației publicitare, convins de adevărul științific, asemenea marilor fenomene ce dau naștere vieții, ia ființă în climat de taină, de liniște și departe de curiozitatea oamenilor de spectacol. Datorită acestor convingeri profesorul Ion Nestor a trecut prin viață lăsînd urme adînci în știința istorică a României, dar și amintirea unui truditore ce-și făurea comoara departe de curiozitatea iscoditorilor care prea adesea confundă sudoarea muncii cu gloriola cabotină. Știm și astăzi că, în cercetarea trecutului îndepărtat al neamului nostru, deschizător de drumuri noi a dat Vasile Pârvan, acel Magistru ilustrisim, în a cărui activitate prodigioasă și-au dat întâlnire știința metodică și gîndirea logică. Ilustrisim, în a cărui activitate prodigioasă și-au dat întâlnire știința metodică și gîndirea logică.

Ion Nestor a fost printre primii istorici români care a intuit inteligent avantajele acestui mod nou de lucru, însușindu-și-l fără zăbavă ca punct de plecare în viitoarea sa activitate de arheolog, alăturîndu-se marelui său predecesor, de care-l unea acea „afinitate a valorilor electivă“. Ca și Vasile Pârvan, Ion Nestor și-a pus munca sub disciplina modestiei, a seriozității și a perseverenței — moduri de lucru care nu-și dau roadele repede, dar care conduc cert la adevăruri durabile. Fără îndoială, trăindu-și contemporaneitatea cu cîteva decenii mai încoace decît V. Pârvan, Ion Nestor și-a dat seama că ceea ce părea adevăr apodictic ieri, azi înseamnă o simplă dată informativă și că certitudinea proclamată prematur suferă acțiunea de erodare a vremii. De aceea, în savantul recent dispărut, alături de însușirile de care am vorbit, și-a făcut loc și o mare circumspecție. Și dacă la toate aceste moduri de lucru vom adăuga și aplecarea sa către criticism, vom afla taina căreia i se datorează cantitatea relativ modestă de lucrări nestoriene, compensată însă opulent de incontestabila ei valoare calitativă.

Dar să evocăm pe scurt avatarurile devenirii sale intelectuale, acestea ajutînd la cunoașterea nemijlocită a fenomenului Nestor, căci nu este nici o îndoială că prezența acestui om în cultura românească constituie un fenomen ieșit din comun.

Și-a făcut studiile la Universitatea din București, obținînd în 1920 licența în filologie clasică și în secundar în arheologie, cu mențiunea „magna cum laude“. Gravînd în sfera de activitate a marelui Pârvan, el a atras atenția maestrului, participînd între 1926—1927, sub conducerea lui I. Andrieșescu, la săpăturile de la Sărata-Monteoru. Cam în aceeași epocă, a întreprins primele săpături la Glina, cu care prilej a identificat la noi o nouă cultură de epocă bronzului. Rezultatele obținute de tînărul arheolog l-au determinat pe V. Pârvan să stăruie a i se acorda o bursă pentru Germania, unde — mai întîi la Berlin și apoi la Marburg — el avea să-și desăvîrșească metodele noi de lucru, în tovărășia unor savanți de autoritate mondială, ca Schuchardt, Ebert, H. Schmidt, Wilhelm Unverzagt, Gero von Marhard și Paul Jacobsthal. Alături de acești arheologi, Ion Nestor a luat parte la efectuarea săpăturilor din stațiunea neolitică Goldberg (Nördlingen) evidențiîndu-se ca

un excelent observator. Tot în această perioadă a catalogat unele materiale arheologice descoperite în România și aflate la secția preistorică din Muzeul „für Völkerkunde“ din Berlin, atrăgînd asupra sa atenția savantului Gero von Marhard — primul *profesor ordinarius* de preistorie la o Universitate germană. Catalogarea pieselor arheologice de proveniență românească a constituit prima parte a cunoscutei sale lucrări *Der Stand der Vorgeschichts forschung in Rumänien*, care a fost primită cu aprecieri elogioase, obținînd calificativul „foarte bine“. Această operă i-a adus titlul de doctor în filozofie al Universității Philip de Marburg. Ulterior, din îndemnul lui Gerhard Berser — șeful comisiunii germano-române, opera a fost completată, constituind o primă sinteză cuprinzătoare a arheologiei române, de la paleolitic pînă la a doua epocă a fierului, La Tène. Lucrarea, de înaltă ținută științifică, i-a adus autorului convenita sa consacrare de savant, precum și distincția cu premiul Vasile Pârvan din partea Academiei Române. Datorită acestor rezultate de cercetător eminent s-a marcat un moment hotărîtor în procesul de maturizare a arheologiei preistorice în România, moment de care se leagă indisolubil numele lui Ion Nestor.

În țară, încă din 1925, el a activat în cadrul Muzeului Național de anticități, întîi ca șef de lucrări și mai apoi ca șef de secție, pentru ca între anii 1947—1951 să se afle în fruntea prestigioasei instituții, în calitate de director. Dar neobositul om de știință n-a părăsit munca de șantier nici chiar după ce devenise titular al catedrei de arheologie a Universității din București (1945). Înconjurat de venerația multor generații de studenți, cu șpaclul în mînă și cu focul sacru în privire, Ion Nestor și-a continuat opera polivalentă, convins că, între altele, cea mai importantă misiune a sa este și aceea de a făuri viitori oameni de știință. Căci și în istorie, ca și în mai toate celelalte domenii de investigații, nu slova meșteșugită este eternă, ci omul — acest misterios punct de incidență dintre vremelnicie și veșnicie. Ion Nestor, pe temeiul propriului său exemplu, și-a deprins discipolii cu acest mod de gîndire și, mai cu seamă, le-a inoculat în ființe patosul muncii fără preget. Aici se află cauza pentru care magistrul a fost adorat de emulii săi — adevărata adorație compatibilă cu demnitatea umană. De bună seamă, consemnările sale arheologice nu se mărginesc doar la opera mai sus amintită, fiindcă dispărutul învățat a inspirat, condus și colaborat la numeroase reviste de specialitate, contribuind cu scrierile sale la creșterea prestigiului acestor periodice de arheologie românească pe plan național și internațional — totul atestînd că acest mare cercetător al istoriei noastre îndepărtate a muncit de zeci de ori mai mult față de cît a scris. Căci n-au fost săpături pe vatra patriei la care Ion Nestor să nu fi fost prezent în calitate de muncitor și de erudit.

Interpretările sale, exegezele fără greș și unele prolegomene, vor rămîne modele ale acestui arheolog. Puțini vor fi aceia — dacă vor fi — care s-ar încumeta să pună sub semnul întrebării ceea ce dispărutul a sancționat ca adevăr științific.

Pentru toate aceste gânduri pioase ne alăturăm tuturor acelor care-i vor păstra lui Ion Nestor o amintire vie, plină de recunoștință și dragoste, fiindcă într-adevăr lui îi datorăm mult, toți aceia din generația al cărei interpret mă fac, ca fost student și ca slujitor al cauzei căreia el i-a consacrat o viață întreagă de muncă pasionată, pildă de urmat și exemplu de dăruire totală.

Silt illi terra levis !

A. RĂDULESCU